

FAD
postmottak@fad.dep.no

Deres ref: 200701034-/HES
Vår ref: 2008/92899
Dato: 25.09.2008
Org.nr: 985 399 077

v/ Hans Erik Gravdahl

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

FELLES ELEKTRONISK TJENESTEYTING I OFFENTLIG SEKTOR - HØRING AV ARBEIDSGRUPPERAPPORT OM FELLES IKT-ARKITEKTUR

Mattilsynet vil som en stor etat med mange ansvarsområder først få understreke betydningen av effektiv samhandling med andre etater og næringslivsaktører. Vi vil berømme arbeidsgruppen for solid innsats over kort tid og et meget nyttig resultat. Rapporten er godt skrevet, den trekker frem mange viktige områder, og er et meget godt grunnlag for videre arbeid på IKT-området i departementene og etatene.

Vi vil trekke fram noen hovedpunkter av vår vurdering av rapportens innhold:

Kapittel 4 i rapporten omhandler virksomhetsprosesser. Her vil Mattilsynet påpeke at dokumentet har et fokus på prosesser internt i forvaltningen. Vi ønsker et sterkere fokus på prosesser som også berører forholdet mellom offentlig forvaltning og privat sektor. Her kan nevnes som eksempel behovet for sporing i matkjeden, som fokuseres i pågående e-sporingsprosjekter.

Vi vil påpeke at det bør være økonomisk lønnsomt for den enkelte etat å benytte felleskomponenter, og at dette er den viktigste mekanismen som kan sikre rasjonell utnyttelse og felles gevinster. Komponentene må utvikles etter behov hos etatene, og ikke være drevet av rene teknologiske krav.

I Riksrevisjonens rapport om elektronisk informasjonsutveksling som ble lagt frem i juli i år, sier 38 % av de spurte departementer og etater at det mangler noen som kan ta ansvar for samordning av datadefinisjoner. Det er vanskelig å få til en god samhandling før dette er ivarettatt, og Mattilsynet vil foreslå å legge mer vekt på dette i en kommende arkitekturplan.

Avslutningsvis ser vi det som helt nødvendig at styringen, uansett styringsmodell, må kanaliseres gjennom den ordinære styringsdialogen som er tildelingsbrevet for etatene.

Vi legger ved et mer utfyllende svar basert på spørsmålene stilt i høringsbrevet.

Med hilsen

Odd Ingebretsen
Direktør IKT

Per Bratterud
Seniorrådgiver

Kopi til: Landbruks- og matdepartementet v/Helge Rager Furuseth

Vedlegg: Svar på de enkelte spørsmål

VEDLEGG TIL HØRINGSBREV – SVAR PÅ DE ENKELTE SPØRSMÅL

Innledning

Mattilsynet er en ny etat med et stort virkeområde. Dannelsen av etaten har vært fulgt av krav om modernisering og effektivisering av tilsynsvirksomheten, og Mattilsynet har tidlig konkludert med at digitale virkemidler vil være et av de viktigste redskap for å oppnå dette.

Sammenslåing av virksomheter innebærer også grunnleggende valg på IKT-området. Skal man beholde de ulike, mer eller mindre umoderne it-systemer eller bygge et enhetlig nytt, moderne og hensiktsmessig? Mattilsynet har valgt det siste og er kommet langt i prosessen med å omforme organisasjonen og dens arbeidsmåter ved hjelp av IKT.

IKT støtter utviklingen med nytt system for tilsynsstøtte – MATS. Systemet er allerede innført for deler av tilsynsprosessen og er et godt eksempel på hvordan behov i organisasjonen skal styre IKT-utviklingen.

Nytt system i etaten alene garanterer ikke optimal og moderne utnyttelse av ressursene. Det trengs en arkitektur for utstrakt samhandling med andre etater, næringsliv og befolkning. Rapporten som nå er på høring sammenfaller i stor grad med Mattilsynets oppfattelse av måten digitale virkemidler bør utnyttes i offentlig sektor. Våre svar til de formulerte spørsmål er oppsummert under.

Arkitekturprinsipper (jfr. kap. 3 i rapporten)

- Finnes det arkitekturprinsipper som kan supplere de foreslåtte, og bør prinsippene presiseres/operasjonaliseres ytterligere?

Det finnes nok supplerende arkitekturprinsipper, men vi oppfatter listen som tilstrekkelig i første omgang. Prinsippene er ikke absolutte oppskrifter og de vil i nåværende form kunne åpne for noe forskjelligartet praktisering.

- Bør arkitekturprinsippene være helt eller delvis obligatoriske, eller bare veiledende?

Arkitekturprinsipper bør være definert på bakgrunn av udiskutable gevinster. Uthenting av gevinstene er videre avhengig av bred tilslutning og bruk. For å oppnå dette trenger vi nye styrings- og finansieringsmodeller. Skal man oppnå gevinster må prinsippene være delvis obligatoriske og hvordan dette skal gjøres må utformes i nært samarbeid med etatene.

- Hvem bør omfattes av arkitekturprinsippene? Hele eller deler av statlig forvaltning? Statlig forretningsvirksomhet? Kommunal- og fylkeskommunal sektor?

Hele offentlig forvaltning bør være omfattet av prinsippene, og Mattilsynet oppfatter det slik at en utbredt etterlevelse vil gi gevinst til alle offentlige virksomheter og styrke offentlig sektors evne til å levere kostnadseffektive tjenester. Samhandling mellom offentlig forvaltning og resten av samfunnet vil også bli betydelig enklere. Under utviklingsprosessen for vårt nye tilsynstøttesystem, MATS, har vi opplevd betydelige utfordringer med at enheter både i privat og offentlig sektor ikke fullt og helt etterlever krav til virksomhetsregistrering fra Brønnøysund.

- Fra hvilket tidspunkt bør arkitekturprinsippene gjelde fra?

Vi oppfatter prinsippene som retningslinjer for utvikling av nye løsninger og tjenester. Det er ikke pålegg om endring av eksisterende løsninger. Dette betyr at det er mulig for etatene å

imøtekomme arkitekturkravene i forbindelse med vurdering og planlegging av nye utviklingsprosjekter relativt umiddelbart etter at prinsippene er innført. Det vil uansett tidspunkt være løpende systemer og iverksatte prosesser som vil bryte med prinsippene og representere mulige forbedringspotensialer.

- Gitt en beslutning om å gjøre arkitekturprinsippene obligatoriske, hvilke konsekvenser får dette for etatens system- og tjenesteutvikling, herunder kvalitative, organisatoriske, juridiske, økonomiske eller teknologiske konsekvenser?

Konsekvenser for Mattilsynet:

- Vi vil få et sterkere fokus på utveksling (interoperabilitet) og gjenbruk av data på tvers av etater ved anskaffelser av nye systemer
- Sterkere fokus på 24/7-tjenester vil gi oss økte kostnader til både funksjonalitet og bemanning for å sikre et slikt drifts- og leveransemønster
- Vi vil få større fokus på overgang til selvbetjeningssystemer for eksterne brukere
- Sterkere fokus på utnyttelse av felles offentlig arkitekturkomponenter og tjenester
- Økte interne kostnader på IKT ved videre digital modernisering av virksomheten å ha ressurser som følger opp arbeidet med felleskomponenter
- Gir oss muligheter for samhandling til reduserte kostnader ved utnyttelse av felles løsninger/komponenter og omforent informasjonsforståelse (felles datadefinisjoner og semantiske standarder)
- Nettogevinsten vil kunne bli positiv, gitt at arkitekturprinsippene følges opp med styringsmessige og økonomiske tiltak

Virksomhetsprosesser (jfr. kap. 4 i rapporten)

- Med utgangspunkt i måten arbeidsgruppen har beskrevet og analysert tversgående virksomhetsprosesser, bør denne tilnærmingen legges til grunn for interessentanalyser som gjøres ifm. utvikling av IKT-løsninger i offentlig sektor?

Tilnærming til virksomhetsprosesser er en god måte å beskrive samhandling på og sikrer at IKT ikke blir teknologidrevet.

- Blir behovet for felles IKT-løsninger tilstrekkelig begrunnet gjennom de beskrevne prosesser?

Ja, behovet er tilstrekkelig begrunnet, men det er viktig at prinsippene fremstilles på en slik måte at man ikke ser på prinsippene som en ren teknologisk funksjon.

- Er det andre tversgående virksomhetsprosesser som også bør beskrives, og som underbygger behovet for felles IKT-løsninger?

Mattilsynet savner beskrivelse av prosesser hvor næringslivsaktører spiller en aktiv rolle. Dette er ikke synliggjort i særlig grad. Som eksempel vil vi nevne Mattilsynets og andre offentlige etaters ansvar for informasjonsinnsamling og eventuell aksjon i beredskapssammenheng. En slik situasjon kan være hendelsesutløst behov for sporing av sykdomsorganismer i matkjeden (matsporing). I en slik sammenheng ser man lett at god informasjonsutveksling mellom næringslivet og etatenes informasjonssystemer er nøkkel til suksess. Dette bør komme fram i modellering av typer tversgående virksomhetsprosesser og bør danne grunnlag for interessentanalyser etc.

Felleskomponenter og fellestjenester (jfr. kap. 5 i rapporten)

- Er de foreslåtte felleskomponenter og -tjenester dekkende for din etat/virksomhet, og dekker de behovene for offentlig sektor samlet sett?

Gitt optimal funksjonalitet og kostnadseffektivitet samt full oppslutning, vil de foreslåtte løsningene kunne dekke flere behov for Mattilsynet og offentlig sektor som hele.

- Er det enkelte komponenter/tjenester som er viktigere å prioritere enn andre?

Riksrevisjonens rapport om elektronisk informasjonsutveksling som ble lagt frem i juli i år, sier 38 % av de spurte departementer og etater at det mangler noen som kan ta ansvar for samordning av datadefinisjoner. Mattilsynet vil derfor understreke behovet for etablering av en nasjonal "rettskrivingsstandard" og tilgjengelig "ordbok" for datadefinisjoner. En felles forståelse av de enkelte informasjonsverdiene er en nøkkel for samhandling enten vi snakker om økonomiske transaksjoner, språklig kommunikasjon eller digital samhandling. I dag er all digital samhandling avhengig av et nitidig avklaringsarbeid mellom parter og i mange tilfeller unødvendig oversettelse av ikke helt likt funderte informasjonsverdier. Mattilsynet påpeker behovet for en "ordbok" (semantisk register) til bruk for offentlig og privat sektor. Dette arbeidet bør synliggjøres i en arkitekturplan.

- Hvilke krav må stilles til komponentene/tjenestene slik at de tilfredsstiller behovene til din etat/virksomhet?

Kostnadseffektive både for etaten og for fellesskapet. Komponentene skal gi tydelig merverdi til en lavere pris enn om etaten skulle investere i tilsvarende komponenter.

- Er det spesielle behov/krav som må stilles overfor komponentene/tjenestene for at de skal kunne bli gjort obligatoriske å benytte i hele eller deler av offentlig sektor?

Kostnadseffektivitet for fellesskap og den enkelte etat. Det skal være enklere å gjøre avrop mot for eksempel en "sikkerhetsportal" enn å kjøpe/bygge denne lokalt.

Styringsprinsipper (jfr. kap. 6 i rapporten)

- Bør det etableres nye styringsmekanismer i gjennomføringen av en felles IKT-arkitektur for offentlig sektor?

Ja, det bør etableres mekanismer som kan bringe frem verdien i fellesløsningene, drive "aktiv markedsføring" for å vise kostnadseffektene og sikre riktig funksjonalitet. Det må arbeides videre med å utforme mandat til et slikt organ i samarbeid med etatene.

- Hvilken modell, eventuelt delelementer fra de skisserte modellene, bør velges for å sikre realisering av felles arkitekturprinsipper og felleskomponenter/tjenester i offentlig sektor?

Modell 5 – en kombinasjon av overordnede finansierte felles løsninger og øremerkede samhandlingsmidler i etatsbudsjetter.

- Hvilke fullmakter (myndighet) og kapasitet må en henholdsvis ha i en tverrdepartemental styringsfunksjon, et styringsråd bestående av etats- og virksomhetsledere og IKT-direktører og i en mer operativ forvaltningsenhet?

Mattilsynet har ikke konkrete innspill på hvilke fullmakter som skal gis til de forskjellige styringsfunksjoner men vil understreke at fullmaktene må være tilstrekkelig til å utøve reell styring av prosessen mot ønsket arkitektur i offentlig sektor. Styringen bør uansett kanaliseres gjennom den ordinære styringsdialogen for etaten.